

OPODSTATNENOSŤ CELIBÁTU

(prednáška)

Dnes počas vešpier mi dal Pán poznať, ako veľmi sa mu páči čisté a slobodné srdce.

Pocítila som, že rozkošou Boha je hľadiť na také srdce. Ale také srdcia

sú srdcami rytierskymi, ich život je ustavičný boj.

(Denníček 1706)

Ako neformálne sme začali, tak budeme aj pokračovať. Pozrieme sa na celibátu tak trochu ináč, netradične. Nebudeme ho rozoberať podľa toho, ako to podáva apoštolská exhortácia *Vita consecrata*, dokumenty II. vatikánskeho koncilu, či iné viac-menej známe vyhlásenia Katolíckej cirkvi. Pozrieme sa na celibát v súvislosti s nie tak dávnou kauzou sexuálneho zneužívania detí katolíckymi kňazmi v Amerike, ktorá sa svetovou verejnosťou prevalila v roku 2002. Ona totiž nanovo otvorila otázku významu a opodstatnenosti celibátu, čo sa, ako inak, nestretlo s pochopením dnešného svetsky zmýšľajúceho človeka. Mnohí sa vtedy nádejali, že Vatikán konečne prikróčí k zrušeniu celibátu. V mnohých svetových tlačovinách sa šírili nepravdy o pohlavnej zdržanlivosti kňazov a celibáte. Vraj celibát je príčinou úchylky, Cirkev je prísna v učení o sexuálnej morálke, kňazský celibát je stredovekým prežitkom, celibát znižuje počet záujemcov o kňazstvo a zvyšuje počet sexuálne nevyrovnaných kňazov a podobné nezmysly (mýty, ako ich Cirkev nazvala), bolo možné čítať v mnohých proticirkevných svetových periodikách.

Týmto nepravdám promptne kontrovali katolícke médiá po celom svete. Vznikla tak akási celosvetová diskusia o háklivej téme, ktorá verejnosť značne zaujala. Jednu z najlepších polemík viedol časopis katolíckej orientácie *Crisis*. Oslovil Chicagského kardinála Francis Eugen Georgesa a vyzval ho, aby priamo a otvorene odpovedal na mýty, ktoré sa začali šíriť po prepuknutí spomínaného škandálu. Aké požičaj, také vráť, hovorí sa. A odpovede kardinála boli práve také: priame, otvorené, pravdivé, s dobrou proti argumentáciou na všetky výmysly. Dotkneme sa len tých, ktoré sa priamo týkajú našej témy.

V poradí tretia otázka redaktora znela: **Je kňazský celibát stredovekým prežitkom?** Chicagský kardinál Francis E. Georges odpovedal:

„V Katolíckej cirkvi západného obradu sa celibát povinne zaviedol v 4. storočí zásluhou prijatia rehoľnej disciplíny sv. Augustína. Stalo sa tak aj z praktických dôvodov -

aby sa kňaz mohol slobodne venovať svojej náročnej službe a nebyť viazaný rodinou. Tým sa dala možnosť diecéznym kňazom, aby žili ideál čistoty rovnako ako ich rehoľní bratia. Cirkev doteraz nezmenila túto prax, lebo história storočí potvrdila jej praktický i duchovný zmysel. Aj v Cirkvi východného obradu, ktorý povoľuje kňazstvo ženatého muža, sú biskupi vyberaní spomedzi neženatých. Kristus nám odkryl hodnotu celibátu, hoci povýšil manželstvo na sviatosť, cez ktorú sa nám odhaľuje a daruje samá Trojica. Jeho svedectvo platilo aj pre budúce veky. Celibát je dôkazom osobitného odovzdania sa Láske. Skutočne pochopený a žitý celibát oslobodzuje človeka a umožňuje mu slúžiť, ako slúžil Kristus.“ Tolko kardinál.

Nuž, kňaz je vyňatý, oddelený nie preto, aby sa vyvyšoval, ale aby celý patril Kristovi a mohol účinnejšie slúžiť bratom a sestrám. V tom je zmysel a opodstatnenosť aj jeho kňazského celibátu – bezženstva. Aj *Katechizmus katolíckej cirkvi* hovorí, že celibát je „*vynikajúci spôsob, ako sa /ľudia/ môžu ľahšie oddať jedine Bohu s nerozdeleným srdcom*“ (KKC 2349). A na inom mieste: „*Vysvätení služobníci Latinskej cirkvi ... sú povolani, aby sa s nerozdeleným srdcom zasvätili Pánovi a jeho veciam, a teda sa celí oddávajú Bohu a ľuďom. Celibát je znakom tohto nového života. Na službu tomuto životu je služobník Cirkvi vysvätený. Keď je celibát prijatý s radostným srdcom, pôsobivo ohlasuje Božie kráľovstvo*“ (KKC 1579).

Zhrnuté a podčiarknuté: Kňaz nemôže patriť nikomu, lebo patrí všetkým, aby všetkých získal pre Krista. K jeho poslaniu patrí prinášať obety. Nielen Kristovu eucharistickú obetu, ale aj svoje osobné obety. Medzi ne patrí aj celibát, ktorý má byť výrazom jeho výlučnej lásky ku Kristovi. Má to byť radostné odovzdanie sa Majstrovi. Všetky ľútostivé obzerania sa za ženami, fňukanie pre ťažkosti s pohlavnou zdržanlivosťou sú znakom, že svoje kňazstvo nepochopili, že nemiluje Pána viac ako iní.

Podme však k ďalšiemu mýtu, na ktorý reagoval spomínaný kardinál v časopise *Crisis*. **Vraj celibát znižuje počet záujemcov o kňazstvo a zvyšuje počet sexuálne nevyrovnaných kňazov.** Odpoveď?

„Predovšetkým treba zdôrazniť, že vysoký počet nevyrovnaných neexistuje. Väčšina kňazov žije normálne, zdravo a v pevnej viere. Denne sa do ich starostlivosti v dôvere odovzdáva množstvo veriacich. Ten, kto necíti povolanie na celibát, nie je de facto povolaný ani na kňazstvo. Ved' väčšina mužov na svete nežije v celibáte. Boh si povoláva iba niekoľkých. Tak ako pri manželstve ide o dobrovoľný súhlas dvoch stránok, aj pri kňazstve je Cirkev povinná dôsledne skúmať slobodné rozhodnutie kandidáta, jeho fyzickú, mentálnu a duchovnú spôsobilosť na službu. Samotná osobná túžba mladého muža nestačí. Duchovní vodcovia majú za úlohu skúmať povahu a vhodnosť budúceho kňaza.“

Tretia dosť štipľavá námietka voči celibátu zo strany liberálnej spoločnosti znela: **Cirkev má prísne učenie o sexuálnej morálke a preto dochádza k rôznym úchylkám.**

Nuž, a tu si dovoľím zapolemizovať ponajprv ja, či je ono učenie prísne či nie, nechajme posúdiť tých, ktorých sa to týka. Pretože vždy ten, kto zavádza akékoľvek pravidlá v akejkoľvek oblasti (práve, morálke, vede...) má primárne a zvrchované právo vysvetliť príčiny zavádzaných zmien: noriem, zákonov, nariadení. Je to stará právnická zásada a musí byť rešpektovaná aj vtedy, keď sa týka organizmu Cirkvi. Cirkev, mystické Kristovo telo, nemožno „dogmatically reformovať“ len preto, že sa niekomu niečo z depozitu viery alebo disciplíny prestalo páčiť (či ani nikdy sa nepáčilo). Veď kto nechce prijať učenie Cirkvi v plnosti (celý depozit viery a disciplíny), tak do Cirkvi jednoducho nebude patriť. Cirkev nikoho nenúti (a ani nedrží) byť vo svojom košiari nasilu. Viera je slobodná odpoveď Bohu na ponúkaný dar, ktorý zahŕňa aj učenie o celibáte (aj keď tento nie je dogmou, lež disciplinárnou záležitosťou). Toto je východisko spomínaného problému. Pravý kresťan katolík by preto nikdy nemal mať s otázkou opodstatnenosti pohlavnej zdržanlivosti u zasvätených osôb problém, nevyjasnené stanovisko, či priam odmietavý postoj.

Povedzme si na rovinu. Poväčšine máme sklon kritizovať niečo nie preto, lebo nám ide o skutočné dobro, ale preto, lebo s tým, čo kritizujeme, máme - naopak - viac-menej problém. Je to pradávno známa, pre zmenu psychologická zásada. Napádame niečo, pretože nám to nejakým spôsobom nepasuje, narúša naše plány, chcenia, predstavy. Ináč by sme si to nevšimli. Čo teda hovorí Cirkev na adresu jej obvinenia, že **má prísne učenie o sexuálnej morálke**? Kardinál Francis E. Georges:

„Toto učenie je založené na dôstojnom pohľade na človeka stvoreného Bohom a na dobre ľudskej sexuality. Odsudzuje všetky formy deliktov, osobitne pedofíliu. Ten, kto si myslí, že katolícka morálka môže spôsobiť u niekoho úchylku, v skutočnosti nepochopil katolícke chápanie pohlavnosti. Podľa neho sex bez lásky a záväzku v manželskom vzťahu pôsobí na človeka deštruktívnym spôsobom. Na druhej strane skúsenosti storočí s celibátom dokazujú, že je možné sexuálne abstínovať a pritom žiť zmysluplný a zdravý život.“

Literatúra:

1. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. 1998. Trnava : SSV 1999.
2. *Katolícke noviny*, roč. 117 (2002), č.18, s. 6-7.
3. FORGAN, V. I.: *O vykupiteľských povolaniach*. Trnava : SSV 1991.